

Langetermijneffecten van beleid op de Gini-coëfficiënt

Om de langetermijneffecten van beleidsmaatregelen op het inkomen van huishoudens te berekenen, hanteren we sinds de *Macro Economische Verkenning 2016* de mutatie van de Gini-coëfficiënt. Soms is er sprake van beleidsmaatregelen die een geleidelijke transitie vergen, waardoor niet alleen effecten optreden op de korte of middellange termijn, maar ook effecten na de middellange termijn. Om de verschillende langetermijneffecten evenwichtig in kaart te brengen, kijken we niet alleen naar de effecten op werkgelegenheid en overheidsfinanciën, maar ook naar de effecten op de inkomensverdeling. Als maatstaf hanteren we de toe- of afname van de Gini-coëfficiënt als gevolg van beleid. De Gini-coëfficiënt is een veel gebruikte indicator voor (inkomens-)ongelijkheid, waarmee de mate van ongelijkheid wordt uitgedrukt in een getal tussen 0 (volledig gelijke verdeling) en 1 (volledig ongelijke verdeling). (a)

Als gevolg van reeds ingezette veranderingen in het beleid neemt de Gini-coëfficiënt op de lange termijn toe, met 2,9% na 2021. (b) Deze toename is onder andere toe te schrijven aan de verlaging van de belastingtarieven in de tweede, derde en vierde schijf, de (verdere) beperking van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting en de (verdere) verlaging van de bijstand, alle bezien vanaf 2021. De beperking van de hypotheekrenteaftrek verlaagt de Gini-coëfficiënt juist.

Het CPB heeft de afgelopen jaren in verschillende publicaties gekeken naar de effecten van beleidsvarianten op de Gini-coëfficiënt. In de onderstaande tabel volgt een (actueel) overzicht voor een aantal algemene beleidsopties, waarbij wordt uitgegaan van het langetermijnbelastingstelsel.

Variant (a)	Mutatie van de Gini-coëfficiënt t.o.v. basispad
	Effect lastenverlichting (1 mld euro)
Verlaging tarief eerste schijf	-0,2%
Verlaging tarief tweede en derde schijf	+0,3%
Verlaging tarief vierde schijf	+0,7%
Verhoging maximale algemene heffingskorting	-0,3%

(a) Voor doorrekeningen van meer specifieke beleidsvarianten verwijzen we naar de CPB-studies *Kansrijk Arbeidsmarktbeleid 1* ([link](#)) en 2 ([link](#)), *MIMOSI-achtergronddocument* ([link](#)), en *De effectiviteit van fiscaal participatiebeleid* ([link](#)).

Uit de tabel blijkt dat lastenverlichtingen via het eersteschiiftarief en de algemene heffingskorting tot een afname leiden van de Gini-coëfficiënt (lagere inkomens hebben hiervan het meest profijt). Bij het inzetten van deze 1 miljard-maatregelen neemt de inkomensongelijkheid nog steeds toe op de lange termijn, maar minder hard dan in het basispad. Lastenverlichtingen via de tweede, derde, of vierde schijf leiden juist tot een toename van de Gini-coëfficiënt (lagere inkomens hebben hiervan geen profijt). De aanpassing van het vierdeschiiftarief ter waarde van 1 miljard heeft het grootste effect (0,7%) en zou leiden tot een oploop van de Gini-coëfficiënt op de lange termijn met 3,6%.

Noten

- (a) Zie het achtergronddocument MIMOSI ([link](#)) voor meer toelichting over de toepassing van de Gini-coëfficiënt.
(b) Het betreft de relatieve mutatie van de Gini-coëfficiënt: (verandering van de Gini-coëfficiënt) / (Gini-coëfficiënt in 2021), waarbij eventueel doorlopend beleid wordt afgekapt bij de stand in 2060. Voor deze berekening wordt het langetermijnbeleid geprojecteerd op de stand van het belastingstelsel en de demografie in 2021.